Maarten van Rossum en de verovering van Arnhem

Bij de naam Maarten van Rossum wordt tegenwoordig al snel gedacht aan de wat norse jurylid bij tv-programma van 'De Slimste Mens'. Toch is er nog een andere beroemdheid met dezelfde naam. Maarten van Rossum is ook de maarschalk (belangrijkste legerleider) van Karel van Gelre. Samen met Karel en het Gelderse leger behaalt Maarten in de zestiende eeuw veel overwinningen en komt hij bekend te staan als een koelbloedige en listige oorlogsvoerder. Een van zijn meest bijzondere 'optredens' is de verovering van Arnhem in 1514.

Afbeelding 1: tekening van Maarten van Rossum in een harnas op een paard.

Maarten van Rossum (afbeelding 1) wordt waarschijnlijk rond 1490 geboren in Zaltbommel en hij is de zoon van adellijke ouders. Zijn vader heeft veel land in bezit en is heer van verschillende Gelderse dorpen en steden. Daardoor zijn de Van Rossums erg bekend bij de hertog van Gelre. Hoe Maarten zijn jeugd doorbrengt is niet bekend, maar doordat zijn ouders zulke rijke edelen zijn, moet hij wel een goede opleiding hebben gehad. Hij zal les hebben gehad in Latijn, wiskunde en in krijgskunde. In dat laatste vak wordt geleerd hoe je oorlog moet voeren en welke tactieken op welke moment goed van pas komen.

Maarten moet al op jonge leeftijd op zijn gevallen dat hij erg goed is in oorlog voeren en legers aansturen. Als hij nog maar 24 jaar is, mag hij al legers aanvoeren voor Karel van Gelre. Deze hertog is de belangrijkste baas van Gelre en moet veel vertrouwen in Maarten hebben gehad. Karel geeft Maarten namelijk in 1514 de opdracht om Arnhem te veroveren.

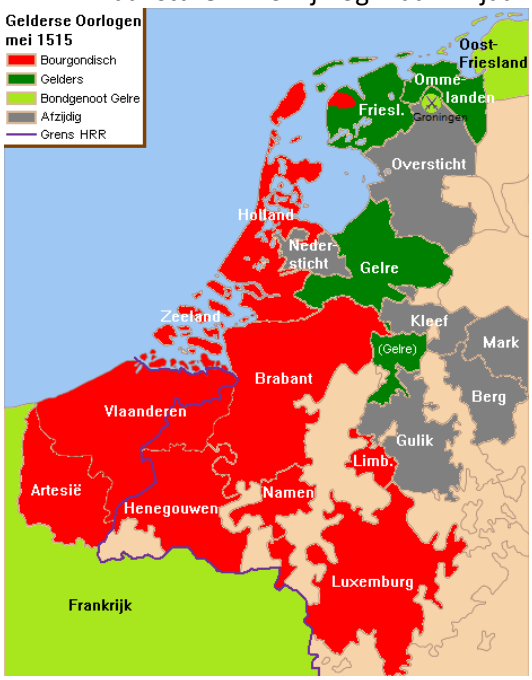

Afbeelding 2: kaart van Hertogdom Gelre (groen) en het Bourgondische rijk (rood)

Bourgondisch Arnhem

Voor het hertogdom Gelre (afbeelding 2) is Arnhem lange tijd de belangrijkste stad. Het is als het ware de hoofdstad. Niet alleen bestaat het hertogdom uit het huidige Gelderland, maar ook stukken Limburg, Groningen en Friesland horen erbij.

De grote tegenstander van Gelre is op dat moment het hertogdom Bourgondië (Boer-gon-die-je). Dit hertogdom heeft veel meer delen van het huidige Nederland in bezit en wil ook graag het hertogdom Gelre veroveren. Rond 1502 lukt ze dat ook gedeeltelijk als ze Arnhem en de gebieden er omheen innemen. Karel van Gelre is hier woedend over: het is zijn hoofdstad! Daarnaast is hij nu ook zijn kasteel in Rozendaal kwijt.

Om ervoor te zorgen dat Karel zijn favoriete stad terugkrijgt, gaat hij op zoek naar een goede legerleider die op een slimme manier Arnhem kan innemen. Dat is een moeilijke klus, omdat Karel er zelf voor heeft gezorgd dat Arnhem erg moeilijk te veroveren is. De dikke stadmuren en de diepe gracht van de stad zijn maar op vier plekken over te steken. Deze vier poorten zijn misschien zwakke plekken, maar worden nog steeds erg goed bewaakt door soldaten.

De list van Maarten

Afbeelding 3: Het Paard van Troje voor de stadsmuren.

De jonge Maarten van Rossum meldt zich uiteindelijk met een gedurfd plan bij Karel. Hij heeft veel verschillende tactieken uit de geschiedenis bestudeerd en wil een soort Paard van Troje inzetten.

Het Paard van Troje is een verhaal uit de Oudheid waarin de Oude Grieken de stad Troje al jaren probeerden te veroveren. Iedere keer bleek de stad toch te sterk en mislukte de Griekse aanval. Daarop bedachten de Grieken een sluwe list. Ze bouwden een heel groot houten paard op wielen en verstopten in de buik van het paard tientallen soldaten (afbeelding 3). Het paard werd in de nacht stiekem naar Troje gereden. In de ochtend ontdekte de stadsbewoners het paard en dachten dat het een geschenk van de goden was. Ze reden het paard naar binnen en vierden een groot feest om de goden te bedanken. Toen het eenmaal weer nacht werd en iedereen sliep, ging er echter een luikje open en kropen de Griekse soldaten uit het paard. Zij konden toen met weinig moeite de slapende soldaten overmeesteren en de poorten van de stad openen, zodat het hele Griekse leger binnen kon stormen.

Maarten is erg onder de indruk van dit verhaal en wil dit verhaal gebruiken om Arnhem in te nemen. In de ochtend van 21 maart 1514 rijdt er daarom een boer met paard en wagen richting de stad. Op de wagen ligt een hele berg koren en tarwe dat bedoeld is voor de bakkers in de stad. Eenmaal bij de Sint-Janspoort wordt de wagen aangehouden door de poortwachters. De poortwachters inspecteren de wagen en vragen de boer wat hij komt doen. Als alles eenmaal is goedgekeurd mag de boer de stad binnen en rijdt de boer verder. Iets later springen er ineens 17 Gelderse soldaten uit de kar (afbeelding 4). Ze hadden zich verstopt tussen de lading koren. Deze soldaten overmeesteren al snel de poortwachters, waardoor de poort in Gelderse handen is. Nog voordat de Bourgondische soldaten in kunnen grijpen, stormt het Gelderse leger Arnhem binnen. De Bourgondische soldaten zijn machteloos. Binnen een mum van tijd heeft Maarten, namens hertog Karel de stad weer in handen.

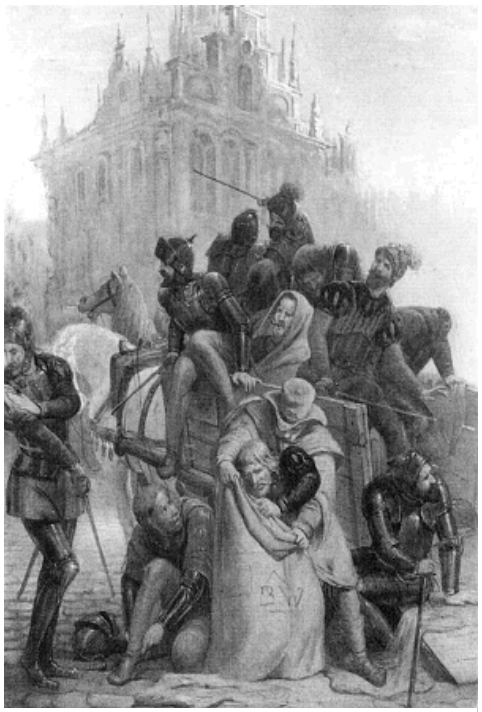

Afbeelding 4: de Gelderse soldaten komen uit de wagen tevoorschijn en overmeesteren Bourgondische soldaten.

Maarschalk Maarten als misdadiger

Vanaf dat moment heeft Maarten een speciale band met Karel van Gelre. Karel vraagt hem vaker om moeilijke veldslagen of veroveringen van steden te leiden. Na tien jaar is Karel zo blij met Maarten dat hij hem de eretitel ‘maarschalk’ geeft. Dit is de hoogste titel die iemand in het leger ooit kan krijgen en dus een grote eer voor Maarten.

Tegenwoordig wordt Maarten nog steeds in Arnhem als een belangrijk persoon gezien. Toch is niet iedereen het daarmee eens. Op andere plekken in Nederland staat Maarten ook wel bekend als een misdadiger. In zijn manier van oorlogsvoeren vindt Maarten het erg belangrijk dat hij zijn doel behaalt, maar heeft hij minder oog voor de manier waarop hij dat doel bereikt. Dat er soms onschuldige slachtoffers vallen, is voor Maarten niet zo’n probleem. Zo verovert hij in 1527 Utrecht en trekt vanuit daar door naar Den Haag. Hij geeft hier zijn soldaten de opdracht om de hele stad te plunderen en dreigt hij de stad plat te branden. Alleen als de inwoners hem duizenden guldens betalen, zal hij de stad verlaten. Uiteindelijk geven de inwoners hem een flinke som geld, maar ontvoert hij wel eerst nog een paar rijke inwoners in de hoop dat hij nog meer geld van de Hagenezen kan krijgen. Daarnaast brandt hij op de terugweg nog verschillende andere dorpen plat.

Wat zou er zwaarder moeten wegen: zijn misdaden of juist de overwinningen die hij heeft behaald?